

Juli 2010

Till

Arvidsjaur kommun, Bygg- och Miljönämnden
Jokkmokks kommun, Samhällsbyggarnämnden
Älvsbyns kommun, Myndighetsnämnden
Kommunalråd Jerry Johansson
Kommunalråd Anna Hövenmark
Kommunalråd Bill Nilsson

Svenska regeringen har gett tillstånd till bombövningar med Vidsel som bas och med kommunerna Jokkmokk, Älvsbyn och Arvidsjaur som målområde. Vi vill därmed uppmärksamma de berörda kommunernas bygg- och miljönämnder vilka risker som övningen innebär för människors hälsa och miljön.

Den odetonerade ammunition som ligger kvar i terrängen efter övningen utgör en säkerhetsrisk för människor och djur i området. Marken och grundvattnet i delar av Norrbottens län har redan förorenats av zink, koppar och bly från ammunition i tidigare vapenövningar. Sprängämnen i ammunitionen utgörs av TNT (trinitrotoluen), HMX (oktogen eller cyklotetrametylentetranitramin) och RDX (cyklotrimetylentritramin) som är potentiellt cancerogena kväveföreningar. Långvarig kontakt med TNT kan orsaka anemi och leverskador. RDX är ett mycket kraftigt sprängämne som har använts vid sprängningarna av tåg i Bombay 2006 och Moskvas tunnelbana 2010. Dessutom kan radioaktivt och giftigt uran tillkomma och förvärra skadeverkningarna i övningsområdet.

Bombövningen i Vidsel sker i USA:s och Storbritanniens regi. Det är väl känt att USA har utvecklat och använt pansarbrytande vapen som innehåller rest-uran, även kallat utarmat uran (Depleted Uranium), en radioaktiv och giftig tungmetall. I de länder där ämnet använts (Irak, Afghanistan och Balkan) har man noterat en kraftigt förhöjd förekomst av olika cancerformer och barnmissbildningar samt en rad andra sjukdomar. Om vapen med rest-uran testas i övningsområdet kommer det att innebära att stora delar av Norrland smutsas ner och förgiftas för all framtid, med tanke på att ämnets halveringstid är 4,5 miljarder år. Det är vad som har hänt i Hawaii och Costa Rica. Men där har befolkningen lyckats att sätta stopp för övningarna. USA har också nyligen misslyckats med att få tillstånd att testa bomber i Tyskland.

Svenska regeringen har visat sig mera tillmötesgående trots att den därigenom går emot vårt lands neutralitetsprincip och riskerar folkhälsan. Eftersom USA:s försvarsmakt av princip ej uppger om radioaktiva vapen används, borde tillståndet att öva på svensk mark återkallas. Naturskyddsföreningens länsförbund anser att om övningen ändå genomförs ska våra kommunala myndigheter kontrollera vapnen och ammunitionen. De ska också undersöka förekomsten av radioaktivitet på nedslagsplatserna. En viktig aspekt är att alfastrålningen från rest-uranet har kort räckvidd, bara 0,5 mm, vilket naturligtvis ställer speciella krav på mätningarna. Å andra sidan är det just denna egenskap hos alfastrålningen som är så farlig för människan. När ämnet inandats eller kommit in i kroppen på annat sätt räcker några partiklar för att skada kromosomer, vilket kan förorsaka cancer eller missbildningar hos foster.

Eftersom Jokkmokks, Älvsbyns och Arvidsjaur kommuner utgör målområde för övningen ställer Naturskyddsföreningens länsförbund dessa frågor till ansvariga i kommunerna:

Har kommunerna fått garantier om att utarmat uran inte används?

Kontrolleras radioaktivitet efter övningen?

Har kommunen nödvändiga instrument och personal för att genomföra kontrollen?

Har Bygg- och Miljönämnderna eller motsvarande nämnder behandlat frågan?

Kommer kommunen att utarbeta planer för hur man i framtiden ska kontrollera liknande övningar med kärnvapenmakter?